

Naar wat ben je op zoek? Met wie ben je in gesprek?

– Fleming Hansen

Het zoeken naar een antwoord op de vragen ‘naar wat ben ik op zoek’ en ‘met wie ben ik in gesprek’ is een manier om te beginnen met ‘het ontdekken van het zelf’. Ik denk dat het van tijd tot tijd noodzakelijk is stil te staan bij je manier van leven en je doen en laten onder de loep te nemen.

Fleming Hansen is de Presidential Agent in Denemarken. Dit artikel is een weergave van een lezing gehouden tijdens de zomerschool in Slowakije, juni 2000.

Hoe speelt zich mijn dagelijkse leven af? Aan wat voor soort bijeenkomsten neem ik deel? Wat voor soort theosofische boeken lees ik? Ga ik af op wat mensen mij vertellen zonder er verder zelf over na te denken? Ben ik er zeker van niet een aantal nieuwe wegen in te slaan omdat iemand mij enkele nieuwe ideeën verteld heeft? Wordt mijn leven bepaald door toevallige gebeurtenissen?

Heb ik de theosofische lering vergeten: ‘Het heelal wordt van binnen naar buiten bestuurd en geleid’ en dat de mens een klein heelal is beheerst door dezelfde natuurwetten?

Misschien moet ik eens per dag de eenheid van alle dingen overpeinzen, dat alles bewustzijn is - het al omvattende Ene. Het lijkt erop alsof dit bewustzijn op een geheimzinnige manier van zichzelf bewust wil zijn, en wat erin gebeurt is in zekere zin een verstoring van de rust, waarin de jîva - het ene leven - tot aanzijn komt.

Laten we de twee woorden ‘bewustzijn’ en ‘jîva’ in ogenschouw nemen.

Bewustzijn

Bewustzijn in al zijn vormen en wisselende openbaringen is geest-stof - kracht en stof, of geest en substantie, zijn één - en daarom

is bewustzijn de zuiverste en meest verheven vorm van energie, de wortel van alle dingen en gelijk bestaand met de kosmische ruimte. Het is derhalve de basis en essentie van goden, monaden en atomen - de drie algemene stadia, kosmisch gesproken, van het heelal.

(*Occulte woordentolk*, G. de Purucker, pagina 20, 1981, Nederlandse uitgave.)

Jīva

Daar het woord is afgeleid van de Sanskriet werkwoordswortel *Jīv*, hetgeen leven betekent, is de letterlijke betekenis leven, speciaal in de betekenis, zoals die al genoemd werd in verband met het ENE LEVEN of de ENE KRACHT. Het wordt zelfs gebruikt als een synoniem van de Absolute en Onkenbare Godheid. Hoewel Prana en Jīva dikwijls als synoniemen gebruikt worden, daar beide woorden de gedachte van 'leven' of 'levensbeginsel' vertolken (hoewel Prana afkomstig is van een werkwoordswortel, die ademen betekent), is er in het occultisme toch een verschil tussen deze twee woorden. Jīva staat voor het Ene Leven - dat in het tijdperk van werkzaamheid of een Manvantara al-doordringend is; terwijl daarentegen Prana niet 'absoluut leven is, maar het aspect daarvan in een wereld van begoocheling'. Zo is Prana gelijk aan het levensbeginsel in de mens tijdens zijn leven op aarde en eveneens het levensbeginsel voor de aarde zelf. Men kan zeggen, dat, wanneer de dood intreedt, Prana terugkeert tot zijn bron of oorsprong, Jīva.

(*Het Goddelijk Plan*, G.A. Barborka, pag. 144, Nederlandse uitgave.)

Niets kan tot aanzijn komen op welk gebied dan ook - geopenbaard of ongeopenbaard - zonder dat leven, bijgevolg zijn wij dat bewustzijn en nemen aan dat leven deel en als we ons hiervan niet bewust zijn, blijkt avidya - onwetendheid - een wezenlijk onderdeel van ons leven. Juist door avidya kunnen we soms moeilijk accepteren en werkelijk begrijpen wat we bedoelen met 'universele broederschap'.

Wanneer de oude wijzen over onze wereld spreken als maya - een soort illusie - kunnen we proberen dit te zien als een wereld van het droombewustzijn. Wanneer we over iets dromen, is het tegelijkertijd werkelijk en niet werkelijk. Zolang als we dromen, is deze illusoire wereld voor ons de werkelijkheid, maar als we ontwaken weten we dat het een droom was. Misschien is deze wereld waarin we leven ook een droomwereld, omdat Boeddha zijn verlichting omschreef als een vorm van ontwaken.

Wanneer we ons wenden tot de *Vasishta Yoga*, treffen we er een verklaring aan van hoe het leven van de jīva in ons deel van de wereld tot stand kwam. Precies zoals we dit tegenkomen in de *Bhagavad Gita*, is Vasishta hetzelfde als Krishna en is Rama het evenbeeld van Arjuna.

Vasishta zegt:

Rama, Ik zal je nu vertellen hoe de jīva (levende ziel) ertoe kwam in dit lichaam te gaan wonen. De jīva dacht 'Ik ben van nature en gestalte een atoom' en nam bijgevolg de vorm van een atoom aan. Maar toch, kennelijk alleen in zijn verbeelding die niet overeenstemde met de werkelijkheid nam de jīva deze vorm aan. Precies zoals men misschien droomt dat men dood is en een ander lichaam heeft aangenomen, begint de jīva, die in werkelijkheid is samengesteld uit een uiterst ijl lichaam van zuiver bewustzijn, zich te identificeren met het stoffelijke en neemt een grofstoffelijk lichaam aan.

Net zoals een berg in een spiegel weerkaatst wordt en als in de spiegel wordt gezien, zo weerspiegelt de jīva de voorwerpen en activiteiten die zich buiten hem bevinden, en begint al spoedig te denken dat deze zich allemaal binnen in hem bevinden en dat hij het is die handelt en die de ervaringen opdoet.

Wanneer de jīva de uiterlijke wereld wenst te aanschouwen, ontwikkelen zich in het stoffelijk lichaam ogen. Op precies dezelfde wijze ontwikkelen zich de huid (tastorgaan), oren, tong, neus en de bewegingsorganen als gevolg van de bijbehoren-

de wens die in de jīva oprijst. Dan verbeeldt zich de jīva, die in het lichaam verblijft en een uiterst ijl lichaam van bewustzijn bezit, verscheidene uitwendige fysieke ervaringen en verscheidene inwendige psychologische ervaringen. Aldus raakt Brahman, in zijn openbaring als jīva, in verwarring, want hij verblijft in een onwerkelijke toestand, die zich echter voordeed als werkelijkheid.

Dezelfde Brahman, die zichzelf als een eindig jīva is gaan beschouwen en bekleed met een fysiek lichaam, neemt de uiterlijke wereld waar, die vanwege de sluis van onwetendheid als materieel van aard lijkt te zijn. De een denkt dat hij Brahman is, iemand anders denkt dat hij iets anders is - op deze wijze verbeeldt de jīva zich dit of dat, en bindt zich bijgevolg aan de illusie van de wereld van verschijnselen.

Maar dit alles is louter verbeelding of gedachte. Zelfs nu is nooit iets geschapen: alleen de zuivere oneindige ruimte bestaat. Brahma, de schepper, zou niet de wereld kunnen scheppen zoals deze was voor de cosmische ontbinding, want Brahma verkreeg toen uiteindelijke bevrijding. Alleen cosmissch bewustzijn bestaat nu en altijd en zelfs daarin komen geen werelden, geen geschapen wezens voor. Het in zichzelf weerspiegelde bewustzijn blijkt schepping te zijn. Precies zoals een onwerkelijke nachtmerrie een zeker resultaat voortbrengt, zo schijnt deze wereld te leiden tot een realiteitsbesef in een toestand van onwetendheid. Wanneer ware wijsheid ontstaat, verdwijnt deze onwerkelijkheid.

Vashishta vervolgt:

“Zoals ik reeds aan je heb uitgelegd, O Rama, bestaat deze wereld uit eigenwaan en de talrijke voorwerpen van ervaring zijn niet geschapen, en bestaan daarom niet: al wat bestaat is Brahman, het absolute bestaan. Net zoals een opkomende golf gezien wordt op de onbewogen watervlakte van de oceaan, openbaart zichzelf op precies dezelfde wijze het wezen van jīva zelf wanneer het absolute als het ware ‘denkt’ dat het een jīva is. Net zoals iemand die in slaap is diverse schepsels in zichzelf scheidt

zonder ooit afstand te doen van zijn eigen unieke en enige werkelijke bestaan, zo brengt door zuiver gedachtekracht of wilsinspanning het absolute deze talrijke wezens voort terwijl Hij blijft die Hij is.” (*Vasistha's Yoga*, Swami Venkatesananda, pagina 52)

Nu terugkerend bij ons dagelijks leven, kun je zien dat we prana gebruiken als de levensenergie op ons gebied om onze eigen wereld van avidya - onwetendheid te scheppen. Wanneer H.P.B. in *De Stem van de Stilte* ons vertelt, dat het denken de grote vernietiger is van het werkelijke, is het nu net dat wat we aan het doen zijn, wanneer we - zonder hiervan bewust te zijn - levende gedachten scheppen. Van moment tot moment wordt door het samengaan van gedachte en prana die een eenheid vormen, onze zelf-geschapen wereld van begoocheling waarin we leven, veroorzaakt. Herinner de woorden van Jezus ‘Ik ben in de wereld, maar niet van de wereld’. Hij kan dat zeggen omdat hij - als een meester - niet in de val van een zelfgeschapen wereld loopt. Hij kan zeggen ‘Ik en mijn vader zijn één’ omdat hij, als een zelfbewust levend individu, zich ervan bewust is dat er alleen één wereld bestaat, die hij ‘mijn vader’ noemt.

De mens die het juiste begrip heeft van het ene leven, jīva, wordt een jīvanmukta genoemd. Hij wordt op de volgende wijze omschreven:

Jīvanmukta

Een hoogst mystiek en filosofisch woord dat ‘een bevrijde jīva’ betekent, een mens, of een entiteit die in evolutionaire ontwikkeling gelijk staat met een mens, die zich als een geïndividualiseerde monade heeft bevrijd of losgemaakt uit de knellende ketenen en bekoringen van de materiële gebieden.

Een jīvanmukta is niet noodzakelijkerwijs zonder lichaam; de term wordt trouwens heel vaak gebruikt als aanduiding van de meest verheven groep van ingewijden of adepten, die door evolutie de bindende aantrekkingskrachten of het magnetisme

van de materiële gebieden te boven zijn gekomen. De term wordt dikwijls gebezigd voor een mahâtma, belichaamd of onbelichaamd, en zo nu en dan ook als omschrijving voor een nirvani - iemand die tijdens zijn leven het nirvana heeft bereikt. Als de nirvani 'zonder lichaam' was, zou de mystieke en technische betekenis van jïvanmukta nauwelijks van toepassing zijn. Daarom kan, kort gezegd, een jïvanmukta een menselijk wezen worden genoemd dat

zelfs gedurende zijn leven op aarde volkomen bewust en met volledig gebruik van zijn vermogens in de hoogste delen van zijn constitutie leeft.

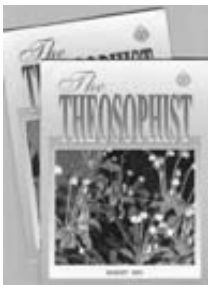
(*Occulte Woordentolk*, G. de Purucker, Nederlandse uitgave, pagina 78)

Dit was een beschrijving van iemand die 'de geest van het vuur gelegen in het hart' heeft gevonden.

Vertaling: Ton van Beek

Engelstalige Theosofische tijdschriften

Op de volgende tijdschriften kunt u zich abonneren via de Theosofische Vereniging in Nederland. De vermelde prijzen gelden voor een abonnement voor het jaar 2001. Abonnementen lopen van januari t/m december. Proefnummers kunnen op aanvraag, tegen betaling van een vergoeding, worden toegestuurd.

The Theosophist, officieel orgaan van de internationale president. Verschijnt 12 x per jaar; 18 x 24 cm; ± 36 blz. Prijs f 47,00

Adyar Newsletter. Verschijnt 4 x per jaar; 18,5 x 24,5 cm; 8 blz. Prijs f 10,00

The Quest, tijdschrift van The Theosophical Society in America. Verschijnt 6 x per jaar; 20,5 x 27,5 cm; ± 40 blz. Prijs f 59,00

Theosophical Digest, uitgegeven door de T.S. in de Filipijnen. Verschijnt 4 x per jaar; 13,5 x 20 cm; 128 blz. Prijs f 39,00

Inlichtingen: 020-6765672 of info@theosofie.nl